

MEZŐGAZDASÁG

Agrárérdekű közigazgatást!

Irtó: dr. Markó Jenő főszolgabíró, Kunszentmiklós

A jó magyar közigazgatás magyar talajon csak az agrárius érdekek védelmére és irányítására történhet. Mint ahogy a közigazgatás maga az élet, — így a magyar közigazgatás is, az ország agrárjellegénél fogva — egy darab magyar agrárius élet kell, hogy legyen. Agrár közigazgatást, melynek a magyar mezőgazda az alánya, magyar föld a tárgya és irányítója a magyar közigazgatási apparátus, ezt kellett volna már régen megvalósítanunk.

Nagy-Magyarország a maga indusztériális érdekeivel még az iparpártolás jegyében élt, s íme ma, amikor az iparvidékek elszakadtak, az agrárérdekek kellő védelme még mindig nem került megfélelő formában napirendre.

Holott mit látunk?

Az iparunk mezőgazdasági ipar; csonka országunk pedig a mezőgazdaság és a mezőgazdasági ipar nagy területre. Annak szolgáltatása kell tehát hogy álljon minden! Minthogy pedig a mezőgazdaság fejlesztése a jövő feladata, meg kell hogy álljunk ennél a gondolatnál, hogy a mezőgazdasági igazgatás nagy vidékét és területét átfogó koncepciójú közigazgatás hassa azt át.

A közigazgatás honvédelmi, majd politikai célt szolgált a múltban hazánkban, idomulnia kell tehát ma is a változott viszonyokhoz.

Fel kell fedoznünk és meg kell látnunk az agrárius érdekek elsőbbségét hazánkban, hogy jól tudjunk közigazgatni. Hogy alkalmazkodjunk közigazgatásunkkal a változott életviszonyokhoz! Igaz ugyan, hogy a helyi közigazgatás nagy feladatát, a szegényügyet, egészségügyet, rendészetet és a belbiztosítást sok egyéb teendőit

olyanoknak kell tekintenünk továbbra is, mint amelyeket át nem hidalhatunk, illetve ruházhatunk semmiféle címen más szervek hatáskörébe, s mint amelyekből a közigazgatás egyéb feladatai előtérbenyomulással azért mentesíthető még sem lesz, s amelyeknek elsőrendűsége mindenkor vitán felül álló lesz, — mégis számolnunk kell egy nagyobb intenzitás igénylésével azon a téren, ahol eddig a közigazgatás csak másod- és harmadrendűen avatkozott az agrárember élete munkájába.

A mai európai értelemben vett gazdasági mentalitás azonban szinte vonzza magához a közigazgatás érdekszférájába azokat a tennivalókat, amelyek eddig csak védelme és nem egyúttal irányítása alatt állottak. Mindaddig, amíg az ökológus védelme után kifejlődött tulajdonjogi elvek determinálása képezte a jogszolgáltatás és a közigazgatási szolgálat tulajdonképpeni létfeltételeit és létalapját, addig ez csak azon törekedett, hogy a tulajdonjog szentségét megóvja, a birtokállományt védje. Most azonban — főleg hazánkban — egy új korszak küszöbén állunk. Most már reméljük, hogy az elvnek a szolgálatába bocsátkozunk, hogy védjük a tulajdont.

Ma tovább kell mennünk. Ma irányítani kell a gazdakezét. Ezt az irányítást a vidéki életben kereskedőt bíró megyei, járási és községi közigazgatásnak kell a kezébe vennie. Annak kell a termelés irányítását a hatalmi szférájába átadni.

Legyen agráriusjellegű magyar vidéki közigazgatás! Legyenek annak új szervei szegény csonka hazánkban a gazdaelöljárók és előadók közönségünkben, — nehogy az események átgázoljanak rajtunk.

Az almakartel tündöklése és bukása

Az ideai belföldi téli almatermés, mely közel hatszáz vagónra becsülhető, a belföldi fogyasztás ellátására az eddigi tapasztalatok szerint bár szűkös, de elegendő lett volna. Erre alapította a kormányzat csak helyeselt elhatározását, amíg nem járult hozzá semmiféle importhoz, bár még az elmúlt évben is közel hatszáz vagón túlnyomóan stájer almát engedett be.

A kereskedelem általában nem értesült kellő időben a behozatalzárkózásról, annál inkább kihasználta jóléti helyzetüket azok, akiknek kezébe került végeredményben az ország almatermésének nagyobb része. A növényvédőszeres karteljének vezető tagjai már csak a védőszeres intenzív terjesztése érdekében is, az ország minden vidékén hatalmas almakertterületeket béreltek, míg az ország legnagyobb almatermelői termésük értékesítésére eladási közösséget létesítettek velük, úgyhogy semmi sem volt útjában annak, hogy a készletek visszatartása és az árak egységes felduzzasztása érdekében közösen járjanak el.

Összön elraktározták áruikat a főváros hűtőházaiban és a piaci szükséglet ellátására a karteljükön kívüli kisebb almakereskedőket engedték előnyomulni. Saját eladásait az öszön legszűkebb mértékre szorították. Mihelyt e kisebb kezek aránylag csekély készleteit a piac hamarosan felszippantotta, a kartel azonnal megkezdte a legnagyobb ütemű áremelést. A fokozódó téli, de különösen karácsonykorúli nagyobb forgalmat is felhasználta oly mértékű áremelésre, amely horribilis árait különösen karácsony elmúltával a közönség visszautasította és az almafogyasztás eddigi mértéke megdőbbséggel lecsappant.

A kartel még e váratlanul lecsökkent fogyasztás dacára sem mérsékelte árait, azonban a tél derekán nagy tömegben bevonuló narancsszállítmányok és ezek eddig nem látott alacsony ára az almafogyasztást most már a legkisebb mértékre szorították. Az olcsó narancs jóformán elszoktatta

a közönséget az almafogyasztástól — és ekkor már felborult a kartel számítása. Hiába maradt el a behozatal, a fogyasztó rendelkezésére hiába állott a multhoz képest jóval csekélyebb készlet — most már csak igen lecsökkent áron volt eladható az almakészletek nagyrésze.

Mindenestre a kartel érdeme, hogy a minőségi válogatásban és ládázásban a jól bevált amerikai rendszert nálunk bevezették s így a többi kereskedőt is hasonlításra kényszerítették. Ezzel szemben terhünkre írható, hogy minden szakszerű gyakorlat és ismeretek nélkül, pusztán nagy tökérejükre támaszkodva, eljárásukkal nagyszámú, évtizedes virágzó kereskedelmi egységeket kiszorítottak a szakkereskedelemből. Az évi termés nagyrészenek birtokában kikapcsoltak ebből minden nagy- és középkereskedelmi kezét, közvetlenül férközték a legkisebb detailistákhoz is, sőt dacolva tiltó hatósági rendelkezésekkel, áruikkal Budapest utcáin minden megrendelés nélkül — egyszerűen házaltak.

A legnagyobb almatermelőknek az elmúlt öszön módjában állott volna almatermésük jó részét, amely legnemesebb fajtákból állott, előnyös valutáért, igen magas átlagáron, nyolevan fillérért exportra átadni. Ők azonban a kartellel mentek és végül is tekintve a nagy költségeket, 80 fillér helyett 40 fillért kaptak.

A kartelpolitika — nagyon is helyesen — vesztéssel is zárulhat. A kartel az ideai almatermés nagyobb részét, 350 vagont tárolt, a piacot teljesen uralta és régi szakkereskedelmi szerveket megsemmisített. Azonban a hosszú, abnormis tárolás súlyos költségei, az ezzel járó romlási kár, a korai abnormis meleg, a fogyasztóközönség béke-tűrésének összeroppanása, amikor is a magas árakra az almafogyasztástól jóformán teljesen elfordult, mindezen tényezők együttevén a kartel tagjai minden számítását felborították. Még ma is jelentős készletük tárol a legkisebb áron elhelyezés reményével.

A fenyegető takarmányínség enyhítése

Takarmánytermésünk annyira csekély, hogy sürgősen gondoskodni kell arról, hogy ne állhasson be olyan országos takarmányhiány, hogy ennek kihatásaként ne tudjuk állatállományunkat átteleltetni és hogy ne állhasson be az az eset, hogy takarmányhiány folytán kénytelenek legyünk a gazdálkodás szempontjából nélkülözhetetlen állatainkat is potom áron elkütyavetyélni, mert ez a jövő gazdálkodásunkra is igen súlyos kihatással lenne.

Véleményem szerint az egyes gazdáknak is mindent meg kell tenni, hogy ez az eset be ne állhasson és a kormányknak is minden lehető eszközzel segítségére kell lenni a gazdátársadalomnak, hogy ez a veszély ne fenyegetse egész gazdasági rendszerünket.

Kézenfekvő, hogy a takarmányhiány enyhítésére ket-tős termeléssel enyhíteni lehet, sőt megfelelő idő-

járás esetén tán a takarmányhiányt véglegesen ki is lehet küszöbölni.

Elsősorban generálisan kellene a kormányknak intézkedni, hogy a kettős termelést ezidén mindenki kultiválhassa, még azok a földbérlet is, akiknek szerződése a kettős termelést kifejezetten tiltja, ami nem okozhat nehézséget, mert hisz vis majorral állunk szemben és indokolt a szerződés feltételeinek ilyenkor könnyítése, annál is inkább, mert hisz az ideai sovány termés kevesebb tápanyagot vont el a termőföldről, mint amennyit jó termés esetén elvonna.

Második feltétel, hogy a gazdáknak módjukban legyen a póttakarmányok vetését az első termés letakarítása után azonnal a lehető legsürgősebben eszközölni.

A kényszerrejt borsók szedése már folyamatban van, az őszi árpa, a repce nagy átlagban már

beérték és úgy ezeknek a földje, mint a hiborheré, a zölden leetett zabosbükönyé, most már vethetők is lennének.

Természetes, hogy ez a gazdaságokban egy bizonyos többletmunkát okoz, amit gyorsan és jól elvégezni sok esetben nehéz, annál is inkább, mert hisz a traktorok túlnyomó része a traktoralkatrészek árának magassága, az olajok, a petróleum és a benzin drágasága miatt le van állítva és a traktor munkája már a normális gazdasági munkálatoknál is hiányzik.

Célirányos lenne tehát, ha a kormány fenti cél érdekében hozzájárulna, hogy a gazdák sürgősen olcsón és vámmentesen hozzájuthassanak a hiányzó traktoralkatrészekhez.

Ebből a tranzakciókból a vám elmaradása miatt a kormányt semmi károsodás nem érne, mert most az a helyzet, hogy a traktorok legnagyobb része éppen a magas alkatrészek és a magas alkatrészmunkák miatt üzemben kívül van helyezve, míg abban az esetben, ha a rendkívüli viszonyokra való tekintettel a kormány ezt a pozíciót elfogadná és a segítségnek ezt a módját is alkalmazná, a traktorok nagyrésze újból üzembe kerülhetne és mindenestre jóval több traktor maradna üzemben, mint amennyi jelenleg üzemben van és így tulajdonképpen sokkal több alkatrészt hoznának be később már vámmal terheltén, mint enélkül az akció nélkül.

További teendő lenne, hogy a gazdákat a szükséges takarmányvetőmagvak beszerzésénél a kormány segítse. Sűrű tengerit, mustárt, kölest, mohart, takarmányborsót lehet vetni, sőt lucernát is, melyből, ha az idén nem is vagy csak keveset, de koratavasszal mindenestre bőséges takarmányt lehet nyerni, tarlórépát és sok más póttakarmányt is lehetne vetni, ami a takarmányhiányt mindenestre enyhítené.

További lépés lenne, hogy a kettős termelés folytán a földtől elvont növényi tápanyagokat a gazdák olcsó műtrágyával pótolhassák, és nagyon fontos lenne, hogy a műtrágyákat még azon gazdaságok is megkaphassák, akiknek a műtrágyagyárak műtrágyát eddig nem voltak hajlandók hitelezni.

Mindennek azonban előfeltétele a gyorsaság, mert ami ma még megtehető, már napok múlva esetleg lehetetlenné válik, pedig hogy mennyire szükség volna ilyen intézkedésekre, azt mi sem mutatja jobban, minthogy országos átlagban nem hiszem, hogy lucernából, szénából, vagyis az eddig betakarított terményekből a normális termés egynegyedrésze megtermett volna, és tekintve, hogy a zabosbükönyök is gyengék, az ezután betakarítandó takarmányok semmi esetre sem tudják az így előállott hiányt pótolni.

Szilfajamár.

Kovács Gyula

Kisgazdaaggodalmak

Csekélységem, aki a nép között élő gyakorlati gazda is vagyok, igen gyakran járom a vidéket és mint termelő gazda, ismerve népünk helyzetét és a viszonyokat, a helyzetet a következőképpen látom: A Dunántúl csak fele gabonatermesre számíthat, mint a mult esztendőben. Igen sok gazdának, hangsúlyozom, legtöbbnek gabonát kellene vásárolnia, — ha ugyan lenne neki miből — hogy családjának megélhetését 1934. évre, illetve a jövő termésig biztosítsa.

A legtöbb kisgazdatársamtól hallok a panaszt: az utolsó szem gabonám már rég beörölttem és alig várom, hogy learathassak, hogy családomat megmenthessem az éhezést, vagy szembhangzóan a nélkülözés veszedelmétől. Ami a községekben a meglévő gabonakészletet illeti, oly csekély és jelentéktelen, hogy egy kétezer lakosságú községben 1 vagy legfeljebb 2 (kettő) vagón készletet lehetne előállítani, ami 3, legfeljebb 6 család szükségletét biztosítaná. Hát a többi ellátatlan családallal mi lenne? — kérdem.

Elhiszem, hogy a városi raktárakban fel van halmozva nagymennyiségű gabonakészlet; de az is kétséges, hogy azok fogyasztói részére elegendő lenne-e? Nem-e azok nagyrésze csak nemlétező papirosbúza; vagy ha ott fölösleg mutatkozik, hogy juthatna ahhoz a falu, mert megvásárolni nem tudhatná.

En, aki egy hitelszövetkezet igazgatóságában is érdekelve vagyok, tudom, mert látom a számtalan sok kamatváltót és védett birtokosokat, ezek nagyrésze még kamatváltójukat sem tudják rendezni, nemhogy az említett készletekből vásárolhassanak. Akinek még a közelmúltban volt is egy kis készlete, az is eladta azért, hogy kis vagyonkaja jószága és háza fölött meg ne füssék a dobot, amely sokkal siralmasabb, mint a temetési ének szomorú akkordjai.

Lehet-e csodálkozni azon, ha mi, termelő gazdák ijedségre hajlamosak vagyunk? És ama örökös aggasztó, kétségbeesítő helyzetben most már felkiáltó jelet tehetünk eme mondat után kérdőjelet helyett: »Mi lesz velünk!«

Ha a termelősztyál, mint legjelentősebb adóalany nem bírva az aránytalan terheket, tönkremegy s meg-inog egész gazdasági életünk egyensúlya, a túlfeszített húr elszakad, a következménye az ország pusztulása.

Ne felejtjük el, hogy gazdasági életünk felsegítésén és boldogításán múlik az országunk jóléte és boldogulása.

(Erdősokonya)

Kiss János

Kisgazda, törv. hat. biz. tag